

Zavod za zaštitu zdravlja, Rijeka
 ravnatelj Zavoda prof. dr. K. Blečić
 Odjel za zaštitu usta i zuba
 šef Odjela doc. mr dr. J. Hraste

Stručno usavršavanje stomatologa*

J. HRASTE i L. OŠTRIĆ

Stalni napredak medicinske znanosti neminovno dovodi i do promjena u dijagnostici i terapiji oboljenja. Upravo takav razvoj medicine, a time i stomatologije kao njenog integralnog dijela, stavlja zdravstvene radnike u stomatološkoj djelatnosti pred izvanredno teške i složene probleme.

Da bi se permanentno održala kvaliteta stomatološke zaštite kao cjeline, neophodno je u programima rada predvidjeti i plan stručnog usavršavanja i dosljedno ga provoditi u djelo (H r a s t e¹). Jedino se tako može postići konačni cilj stomatološke djelatnosti, a to je poboljšanje zdravlja organa usne šupljine pučanstva određenog područja.

Liječnička deontologija zbog specifičnih uvjeta našega zvanja ima izuzetnu važnost u pogledu pravnih obveza i moralnih dužnosti liječnika i na polju stručnog usavršavanja.

Stomatolog mora kontinuirano učiti, permanentno se stručno uzdizati i, napokon, stalno se osposobljavati za kvalitetno vršenje svoje liječničke funkcije.

Kodeks etike zdravstvenih radnika² također navodi da je stalno praćenje znanstvenih dostignuća i stručno usavršavanje dužnost svakog zdravstvenog radnika. Stečena stručna znanja zdravstveni radnik je dužan stalno prenositi na svoje suradnike u ustanovi i na ostale zdravstvene radnike, aktivnim djelovanjem u stručnim i društvenim organizacijama.

Na zasjedanju Svjetske zdravstvene organizacije, u Genevi 1972. godine, definiran je pojam liječnik, pa se ističe da je njegova dužnost da unapređuje zajedničko i individualno zdravlje — što bi mu bilo nemoguće kad bi njegovo znanje bilo u stanju stagnacije, odnosno ukoliko se ne bi obnavljalo i proširivalo³.

Zakon o zdravstvu SRH (Narodne novine, 32/70), čl. 101. ustanovljava obvezu svakog zdravstvenog radnika s visokom stručnom spremom, da u razdoblju od 4 godine provede najmanje 30 dana na stručnom usavršavanju.

Upravo iz navedenih razloga S k u p n j a k⁴ u svom osvrtu na aktualna zbivanja u zdravstvu navodi da je »Zbor liječnika Hrvatske svoj plenum (20.

* Ovaj je rad pročitan na Simpoziju stomatologa Slavonije i Baranje u Osijeku, jeseni 1973.

travnja 1973) posvetio problemu i provedbi organiziranog stručnog usavršavanja i tom je prilikom zauzeto stajalište, da je usavršavanje liječnika njihova pravna, etička i stručna obveza, da društvo ne može biti indiferentno kako se i kojom dinamikom takvo usavršavanje provodi i da ono nije samo stvar auto-edukacije, već je to organizirana i planska djelatnost.«

Stoga naš prikaz ima zadaću da ukaže kakve mogućnosti stručnog usavršavanja stoje na raspolaganju liječniku stomatologu i na koji bi se način to moglo organizirati

II

Prije nego li iznesemo svoj prijedlog, želimo istaći, da mora postojati kontinuitet između redovite naobrazbe stomatologa na fakultetu i kasnijeg postdiplomskog studija, odnosno stručnog usavršavanja.

U današnje doba, temeljna jednadžba stručnog usavršavanja mogla bi se izraziti formulom: temeljno obrazovanje (fakultet) + radno iskustvo + permanentno usavršavanje = stručni potencijal.

Ovakvo saznanje izaziva potrebu integracije obrazovno-odgojnog s radnim procesom i treba da unosi duboke promjene u sadržaj, metode i tehnologiju obrazovnog procesa.

Taj zadatak, stručnog usavršavanja osoblja u stomatološkoj djelatnosti, ističe H r a s t e¹, treba da na sebe zajednički preuzmu edukativne i zdravstvene ustanove.

a) T e m e l j n a n a o b r a z b a pri stručnom usavršavanju ima naročitu važnost. Nema sumnje, navodi D o b r e n i ć⁵, da naša fakultetska nastava nije dovoljno prilagođena napretku koji obilježava suvremenu znanost. Potrebna je brza i efikasna intervencija, da se fakultetska nastava prilagodi suvremenim dostignućima znanosti, da se uskladi s njenim tekovinama i da se studenti snažnije aktiviraju u nastavnom procesu. Tek postdiplomski studij treba da dade one elemente rutine, s kojima se student sreo pri svladavanju bazičnih znanja u vrijeme studija, ali njima nije ovladao na nivou stečene vještine.

b) R a d n o i s k u s t v o. Ako se stomatologija u sklopu medicine i dalje bude mijenjala istim ritmom, u postdiplomskoj naobrazbi liječnika stomatologa će se morati ponajprije voditi računa o tome, da im već nakon 5—10 godina radnog iskustva neće služiti ono što nauče u redovitom studiju.

A n d r e w⁶ smatra, da svaka daljnja godina dodiplomske naobrazbe smanjuje liječnikov profesionalni život za 5%. Na taj način se opravdano zalaže za usavršavanje i osposobljavanje na radnom mjestu, što znači da liječnika treba educirati tako, da nova znanja stječe tokom cijeloga svog života.

I Komisija za medicinsku edukaciju Akademije Zbora liječnika Hrvatske⁷ smatra, da se »stručnjaci u manjim centrima i u pogledu edukacije i u pogledu znanstvenog rada često osjećaju osamljeni i prepušteni samima sebi.

Stoga edukaciju na radnom mjestu — po našem mišljenju — treba provoditi organizirano, kontinuirano i po jedinstvenom principu, što će medicinskom radu dati novi impuls i kvalitetu, a zdravstvenim radnicima u stomatološkoj zaštiti bolje i veće radno iskustvo.

c) P e r m a n e n t n o u s a v r š a v a n j e liječnika stomatologa može se provoditi na više načina.

Svi ti načini mogu se kombinirati, da bi se postigli optimalni rezultati na tom području. Navodimo neke od njih:

1. Službene metode edukacije uključuju: a) redoviti stomatološki studij, b) postdiplomsku nastavu u obliku magisterija ili specijalizacije, c) tečajeve i seminare (kao npr. obvezatno stručno usavršavanje po čl. 101. Zakona o zdravstvu SR Hrvatske).

2. Autoedukacija kao najjednostavniji individualni način stručnog usavršavanja omogućava praćenje medicinske i stomatološke literature praćenjem periodičkih publikacija, stručnih knjiga i časopisa ili biblioteka.

3. Znanstveno-istraživački rad uključuje stjecanje doktorata nauka iz područja stomatologije, kao i različite radove na projektima za istraživanja na polju medicine i stomatologije.

4. Stručna staleška udruženja kao što su: Zbor liječnika i Stomatološka sekcija omogućavaju izmjenu informacija među svojim članovima na znanstvenim skupovima na različitim nivoima, zatim simpozijima, predavanjima i ostalim stručnim manifestacijama.

5. Pomoćna sredstva edukacije jesu: stručne izložbe prilikom različitih stomatoloških skupova, zatim filmovi, informativni bilteni, prospekti dentalne industrije i slično.

III

Na kraju našeg izlaganja dali bismo konkretan prijedlog, kako zamišljamo provedbu obvezatnog stručnog usavršavanja liječnika stomatologa, budući da to predviđa čl. 101. Zakona o zdravstvu SR Hrvatske. Takvi tečajevi po zakonskoj obvezi traju mjesec dana svake četvrte godine.

Plenum Zbora liječnika Hrvatske (20. IV 1973) raspravljajući o tom problemu smatra — a to i mi prihvaćamo — da su svakogodišnji tečajevi od 7 dana njsvršishodniji, da se ne bi remetio pravilan kontinuitet zdravstvene zaštite na određenom teritoriju. Pored toga, takav oblik postdiplomske nastave treba da bude organiziran po načelima decentralizma i policentrizma nastave.

Za stomatološku djelatnost, čini nam se da bi najpogodnije bilo održavanje jednodnevnih tečajeva svake godine, na taj način da u razdoblju od 4 godine budu obuhvaćene sve stomatološke discipline, a taj bi se ciklus ponavljao, samo sa izmjenom tema:

1. g o d i n a: dječja i preventivna stomatologija sa ortodoncijom i socijalnom stomatologijom,
2. g o d i n a: dentalna patologija sa endodoncijom i oralna patologija sa parodontologijom,
3. g o d i n a: oralna i maksilofacijalna kirurgija,
4. g o d i n a: stomatološka fiksna i mobilna protetika sa oralnom rehabilitacijom.

Navedeni redoslijed pojedinih ciklusa je proizvoljan, a može biti organiziran na način kako to odgovara prilikama i mogućnostima u pojedinim regionalnim centrima (Osijek, Split, Rijeka i Zagreb), gdje bi se ti tečajevi organizirali i kontinuirano održavali za liječnike stomatologe tog područja.

U svakoj kalendarskoj godini treba obuhvatiti sve stomatologe u pojedinoj regiji, o čemu ovisi broj polaznika u skupini.

Što se tiče karaktera tečajeva⁸, s obzirom na program pojedinih stomatoloških disciplina predviđena su u toku tjedna tri dijela od po dva dana i to: b) predavanja monotematskog i politematskog karaktera, te c) praktični dio.

A d a) Monotematskim nizom tema, u trajanju od cca 12 sati nastave (2 dana), koje sačinjavaju jednu logičnu i homogenu cjelinu, omogućava se produbljivanje znanja jednog problema iz različitih aspekata, što predstavlja svojevrsni oblik stručnog usavršavanja. To je prikladno upravo za one bolesti, koje predstavljaju javno-zdravstveni problem u stomatologiji, a to su; dentalni karijes, dentofacijalne anomalije, parodontopatije, neoplazme usne šupljine, defektnost zubala i oralna rehabilitacija.

Pri obradi takvih tema obvezatno bi trebalo da sudjeluju različiti predavači da slušalac shvati cjelovitost biološke dinamike koja regulira nastanak bolesti, zatim postupak dijagnostike, prevencije i terapije oboljenja (S k u p n j a k⁹).

A d b) Teme politematskog karaktera daljnjih 12 sati nastave (2 dana) iz tjednog ciklusa omogućavaju osvježavanje znanja te upoznaju slušaoce s novitetima iz medicine i stomatologije u pogledu prevencije, dijagnostike i liječenja oralnih oboljenja. Osim toga, politematski karakter teoretskih predavanja omogućava dinamičnu kompoziciju tema, koje sve skupa čine jednu homogenu cjelinu, premda su različite po sadržaju i orijentaciji.

A d c) Preostala 2 dana koja preostaju u tjednu nakon teoretske nastave od 24 sata monotematskih i politematskih predavanja, polaznici bi mogli iskoristiti prema vlastitom nahodjenju i osobnom interesu, za upoznavanje načina rada odgovarajuće stomatološke grane, obradu praktičkih slučajeva iz svakodnevne kazuistike, u cilju upoznavanja novina u dijagnostici i terapiji, kao i radi korekcije vlastitih grešaka u stručnom radu.

Smatramo, da bi tako predloženi način organizacije tečajeva za kontinuirano i obvezatno stručno usavršavanje liječnika stomatologa ispunilo očekivanja i pridonijelo prosperitetu struke.

Zaključili bismo komentarom iz nacрта »Pravilnika o specijalizacijama« koji kaže da »izuzetno nagao razvoj medicinske znanosti u polovici ovog stoljeća prijeti atomizacijom medicinske misli i tehnicizacijom pa prema tome i dehumanizacijom zaštite zdravlja.

Sačuvati jedinstvo medicine, koliko je to moguće, a istovremeno osigurati suvremenu i racionalnu zaštitu zdravlju naroda, jedan je od naših primarnih zadataka«.

S a ž e t a k

Uvodno se ističe nužnost postdiplomske edukacije stomatologa, s obzirom na stalni napredak medicine i stomatologije kao njenog integralnog dijela. Permanentno usavršavanje je etička, pravna i stručna obveza koja proizlazi iz liječničke deontologije.

Stoga se autori zalažu za regionalan tip stručnog usavršavanja, koje mora biti obvezatno, kontinuirano i na jedinstven način organizirano za sve stomatologe u Hrvatskoj.

Na kraju, autori daju svoj prijedlog programa i načina provođenja postdiplomske edukacije stomatologa, u smislu postojećih zakonskih propisa.

Summary

PROFESSIONAL PERFECTING FOR STOMATOLOGISTS

The necessity of post-graduate education for stomatologists is stressed with regard to the continuous progress of medicine and stomatology as its integral part. Permanent improvement of the quality of work and attempts at perfecting knowledge are an ethical, legal and professional obligation originating from medical ethics.

The authors therefore plead for the regional type of professional perfection which must be compulsory, continuous and arranged in a uniform manner for all stomatologists in Croatia.

Concluding the authors give their suggestions about the programme and the methods of conducting post-graduate education and training for stomatologists in the sense of the existing regulations governed by law.

Zusammenfassung

DIE FACHLICHE FORTBILDUNG DES STOMATOLOGEN

Die postdiplome Fortbildung des Stomatologen ist mit Rücksicht auf den ständigen Fortschritt der Medizin und der Stomatologie, als ihren integralen Bestandteil, als eine Notwendigkeit anzusehen. Die ständige Fortbildung ist eine ethische, rechtliche und fachliche Pflicht, welche in der ärztlichen Deontologie begründet ist.

Die Autoren befürworten daher den regionalen Typus der fachlichen Fortbildung, welche für alle Stomatologen in Kroatien verbindlich, ständig und einheitlich organisiert sein muss. Schliesslich unterbreiten die Autoren ihren Vorschlag über das Programm und Methoden der Durchführung der postdiplom Ausbildung im Sinn der bestehenden Vorschriften.

LITERATURA

1. HRASTE, J.: ASCRO, 6:17, 1971
2. Kodeks etike zdravstvenih radnika SFRJ, Beograd, 1964
3. WHO: Training of National Health Personnel, 25. World Health Assembly, Geneva, 1972
4. SKUPNJAK, B.: Lij. nov., Rijeka, 10:2, 1973
5. DOBRENIC, M.: ASCRO, 4:10, 1969
6. ANDREW, R. R.: World Hospital, 7:88, 1971
7. Komisija za medicinsku edukaciju — Akademija ZLH, Medicina, Rijeka, 6:7, 1972
8. SUKPNJAK B., ŽAGAR Ž.: O potrebi, mogućnostima i modalitetima stručnog usavršavanja liječnika u našoj Republici, Savjetovanje liječnika Hrvatske, Zagreb, 1973
9. Republički sekretarijat za narodno zdravlje i socijalnu zaštitu SRH, Nacrt Pravilnika o specijalizacijama, Zagreb, 1973